RETTENS KENDELSE (Syvende Afdeling)

2. juni 2009 *

I sag T-47/03 DEP,

Jose Maria Sison, Utrecht (Nederlandene), ved avocats J. Fermon, A. Comte, H. Schultz og D. Gürses,

sagsøger,

mod

Rådet for Den Europæiske Union ved M. Vitsentzatos og M. Bishop, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

* Processprog: engelsk.

angående en påstand om fastsættelse af de sagsomkostninger, som Rådet skal erstatte sagsøgeren efter Rettens dom af 11. juli 2007, Sison mod Rådet (sag T-47/03, ikke trykt i Samling af Afgørelser),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS (Syvende Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, N.J. Forwood (refererende dommer), og dommerne D. Šváby og E. Moavero Milanesi,

justitssekretær: E. Coulon,

afsagt følgende

Kendelse

Faktiske omstændigheder, retsforhandlinger og parternes påstande

1 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 6. februar 2003 har sagsøgeren, J.M. Sison, anlagt sag oprindeligt dels med en påstand om delvis annullation af Rådets afgørelse 2002/974/EF af 12. december 2002 om gennemførelse af artikel 2, stk. 3, i

forordning (EF) nr. 2580/2001 om specifikke restriktive foranstaltninger mod visse personer og enheder med henblik på at bekæmpe terrorisme, og om ophævelse af afgørelse 2002/848/EF, dels med en påstand om erstatning.

2 Ved særskilt dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 28. februar 2003 har sagsøgeren fremsat en begæring om foreløbige forholdsregler principalt med henblik på udsættelse af gennemførelsen af afgørelse 2002/974. Ved kendelse af 15. maj 2003 afviste Rettens præsident at tage denne begæring til følge under henvisning til, at betingelsen om uopsættelighed ikke var opfyldt, og udsatte afgørelsen af omkostningsspørgsmålet.

3 Ved kendelser af 16. juli og 22. oktober 2003 tillod afdelingsformanden for Rettens Anden Afdeling interventioner dels af Kongeriget Nederlandene og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland til støtte for Rådets påstande, dels af Negotiating Panel of the National Democratic Front of the Philippines samt af L. Jalandoni, F. Agcaoili og M.C. Ledesma (herefter »Negotiating Panel og dettes medlemmer«) til støtte for sagsøgerens påstande.

4 Da den oprindeligt anfægtede retsakt under retssagen adskillige gange blev ophævet og erstattet af andre retsakter, der dog fortsat opretholdt indefrysningen af sagsøgerens økonomiske midler, og da sagsøgeren blev tilladt at omformulere sine påstande, så disse angik de nævnte retsakter, har Retten ved dom af 11. juli 2007, Sison mod Rådet (sag T-47/03, ikke trykt i Samling af Afgørelser, herefter »Sison-dommen«):

— annulleret Rådets afgørelse 2006/379/EF af 29. maj 2006 om gennemførelse af artikel 2, stk. 3, i forordning (EF) nr. 2580/2001 om specifikke restriktive

foranstaltninger mod visse personer og enheder med henblik på at bekæmpe terrorisme, og om ophævelse af afgørelse 2005/930/EF (EUT L 144, s. 21), for så vidt som den omhandlede sagsøgeren

— afvist anmodningen om erstatning

— dømt Rådet til at bære sine egne omkostninger og betale sagsøgerens omkostninger, herunder omkostningerne i forbindelse med sagen om foreløbige forholdsregler.

5 Ved skrivelse af 3. marts 2008 til Rådet fremsendte sagsøgeren en detaljeret opgørelse over sagsomkostninger påløbet under hovedsagen og sagen om foreløbige forholdsregler, hvilket ifølge ham beløb sig til i alt 109 009,35 EUR.

6 Ved skrivelse af 4. juli 2008 anfægtede Rådet dette beløb og tilbød at betale 45 000 EUR i sagsomkostninger, der kan kræves erstattet. I den forbindelse påberåbte Rådet sig Rettens kendelse af 15. januar 2008, Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran mod Rådet (sag T-228/02 DEP, ikke trykt i Samling af Afgørelser, herefter »OMPI-kendelsen«).

7 Ved skrivelse af 7. juli 2008 gav sagsøgeren udtryk for, at han ikke var enig i det sagsomkostningsbeløb, som Rådet havde tilbudt, og anmodede Rådet om at fremkomme med et mere »rimeligt« tilbud.

8 Ved skrivelse af 21. oktober 2008 erklærede Rådet sig rede til at betale et beløb på i alt 50 000 EUR til sagsøgeren.

9 Da parterne ikke kunne blive enige om det sagsomkostningsbeløb, der kunne kræves erstattet, fremsatte sagsøgeren i medfør af Rettens procesreglement artikel 92, stk. 1, ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 1. december 2008 begæring om fastsættelse af sagsomkostninger.

10 Ved processkrift indleveret til Rettens Justitskontor den 26. januar 2009 har Rådet fremsat sine bemærkninger til denne begæring.

11 Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at Rådet dømmes til at betale dels sagsomkostninger påløbet under hovedsagen og sagen om foreløbige forholdsregler på i alt 109 009,35 EUR med tillæg af morarente med 7% p.a. fra den 3. marts 2008, til betaling sker, dels sagsomkostninger påløbet under denne sag på i alt 2 000 EUR.

12 Rådet har nedlagt påstand om, at det samlede sagsomkostningsbeløb, der kan kræves erstattet, fastsættes til højst 30 300 EUR.

Retlige bemærkninger

Parternes argumenter

13 For det første henviser sagsøgeren til sin skrivelse af 3. marts 2008 til Rådet, der var vedlagt en detaljeret opgørelse over samtlige påløbne sagsomkostninger, herunder advokatsalærer og udgifter til maskinskrivning, fotokopiering, rejser, post, telefax og telefon. Sagsøgeren gør gældende, at alle disse omkostninger har været nødvendige for hans forsvar, og at der er foretaget en meget rimelig beregning heraf. I øvrigt har Rådet ikke rejst nogen som helst indsigelser i denne henseende.

14 For det andet henviser sagsøgeren til, at han i sin skrivelse af 7. juli 2008 til Rådet nævner en række forskelle mellem nærværende sag og sagen omhandlet i OMPI-kendelsen (herefter »OMPI-sagen«).

15 For det første ansatte Retten i OMPI-sagen de sagsomkostninger, der kunne kræves erstattet, til at udgøre ikke 40 000 EUR, men derimod 50 000 EUR, hvoraf Rådet dog alene var forpligtet til at erstatte fire femtedele. I denne sag er Rådet imidlertid dømt til at erstatte samtlige sagsomkostninger.

16 For det andet ansatte Retten i OMPI-sagen beløbet vedrørende diverse udgifter og udlæg til 2 500 EUR ex aequo et bono, da der ikke forelå en detaljeret opgørelse over disse udgifter. I den foreliggende sag har sagsøgeren givet en behørig og detaljeret redegørelse for de 11 509,35 EUR, som han kræver i denne henseende.

17 For det tredje beløber sagsomkostningerne vedrørende foreløbige forholdsregler i denne sag sig til 7 500 EUR og ikke 5 000 EUR som tilbudt af Rådet.

18 For det fjerde har det i denne sag været nødvendigt at etablere et samarbejde med advokater i Filippinerne, navnlig med henblik på at indsamle nødvendigt bevismateriale til brug for sagsøgerens førelse af sagen.

19 For det femte var der i OMPI-sagen alene en intervention af Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, mens der i den foreliggende sag var interventioner ikke alene fra denne medlemsstat, men også fra Kongeriget Nederlandene samt Negotiating Panel og dettes medlemmer. Hertil kommer, at de to sidstnævnte intervenienter deltog meget aktivt under sagen.

20 For det sjette og endelig påpegede Retten i OMPI-sagen (kendelsen, præmis 66), at stævningen kun var på 19 sider, hvoraf mere end halvdelen bestod af betragtninger uden nogen som helst relevans. Disse kritikpunkter gør sig ikke gældende i denne sag, hvor der oven i købet fremkom andre og nye anbringender.

21 Under alle omstændigheder gør sagsøgeren gældende, at da der ikke foreligger nogen som helst konkret indsigelse mod hans detaljerede opgørelse over sagsomkostninger, kan argumentet om en analogislutning mellem denne sag og OMPI-sagen ikke anses for afgørende.

22 Han er endvidere af den opfattelse, at Retten bør dømme Rådet til at betale ham morarenter med 7% p.a. fra den 3. marts 2008, til betaling sker.

23 Endelig anfører sagsøgeren, at nærværende begæring er en følge af Rådets urimelige holdning, hvilket har medført yderligere omkostninger, der ex aequo et bono kan fastsættes til 2 000 EUR.

24 Rådet gør gældende, at det beløb, som sagsøgeren kræver i sagsomkostninger, er for højt i forhold til det beløb, Retten tilkendte i OMPI-sagen.

25 Nærmere bestemt bestrider Rådet de påståede forskelle mellem denne sag og OMPI-sagen og gør for så vidt angår hovedsagen tværtimod gældende, at sagsøgerens advokater ud fra en objektiv betragtning har måttet præstere samme mængde arbejde som sagsøgerens advokater i OMPI-sagen. For så vidt angår sagen om foreløbige forholdsregler gør Rådet gældende, at denne og hovedsagen i væsentligt omfang har givet anledning til indbyrdes gentagelse af anbringender. Som følge heraf må sagsomkostningerne i sagen om foreløbige forholdsregler være relativt beskedne og bør ikke overstige 5 000 EUR.

26 Om den i denne sag anvendelige salærtakst anfører Rådet, at sagsøgerens advokater rent faktisk har anvendt en timetakst på 150 EUR. Efter Rådets opfattelse bør denne timetakst derfor finde anvendelse i denne sag og ikke den takst på 250 EUR, der blev anset for at være rimelig i OMPI-sagen.

27 Endelig gør Rådet vedrørende diverse udgifter og udlæg gældende, at beløbet herfor ikke bør overstige det beløb på 2 500 EUR, der blev fastsat af Retten i OMPI-sagen.

28 Under henvisning til det ovenfor anførte finder Rådet, at de samlede sagsomkostninger, der kan kræves erstattet, i denne sag bør fastsættes til 30 300 EUR i henhold til følgende beregning:

— hovedsagen: (190 timer x 150 EUR = 28 500 EUR) — 1/5 = 22 800 EUR

— sagen om foreløbige forholdsregler: 5 000 EUR

— udgifter og diverse udlæg: 2 500 EUR.

Rettens bemærkninger

29 Procesreglementets artikel 92, stk. 1, bestemmer:

»Opstår der tvist om, hvilke udgifter der kan kræves erstattet, træffer Retten efter begæring af en part og efter at have hørt den anden part ved kendelse endelig afgørelse herom.«

30 I henhold til procesreglementets artikel 91, litra b), anses »nødvendige udgifter, som parterne har afholdt med henblik på sagens behandling, især rejse- og opholdsudgifter og vederlag til befuldmægtigede, rådgivere eller advokater«, for udgifter, der kan kræves erstattet. Det følger af denne bestemmelse, at de udgifter, der kan kræves erstattet, er begrænset dels til de udgifter, der er afholdt med henblik på sagens behandling for Retten, dels til de udgifter, som var nødvendige i denne forbindelse (jf. Rettens kendelse af 28.6.2004, sag T-342/99 DEP, Airtours mod Kommissionen, Sml. II, s. 1785, præmis 13 og den deri nævnte retspraksis).

31 Ifølge fast retspraksis er Fællesskabets retsinstanser ikke kompetente til at fastsætte de beløb, som parterne skal udrede i honorarer til deres egne advokater, hvorimod de kan fastsætte den del af disse beløb, der kan søges godtgjort hos den part, som dømmes til at betale sagens omkostninger. Når Retten tager stilling til en anmodning om fastsættelse af sagsomkostninger, skal den derfor ikke tage hensyn til en national takst for advokaters salærer eller til en eventuel aftale herom mellem den pågældende part og dennes befuldmægtigede eller advokater (jf. kendelsen i sagen Airtours mod Kommissionen, præmis 17 og den deri nævnte retspraksis).

32 Det følger ligeledes af fast retspraksis, at Retten, da der ikke findes fællesskabsretlige bestemmelser om fastsættelse af sådanne honorarer, er frit stillet ved sin vurdering af de foreliggende oplysninger, idet den dog skal tage hensyn til sagens genstand og karakter, dens betydning efter fællesskabsretten og dens sværhedsgrad, såvel som til den arbejdsbyrde, som de pågældende befuldmægtigede og rådgivere har båret i forbindelse med sagen, samt til parternes økonomiske interesse i sagen (jf. kendelsen i sagen Airtours mod Kommissionen, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis).

33 De sagsomkostninger, der kan kræves erstattet i denne sag, bør fastsættes under hensyntagen til disse faktorer.

34 Herom må det indledningsvis fastslås, at denne sag udviser nøje lighedspunkter med OMPI-sagen, hvad enten det drejer sig om de respektive sagsøgeres økonomiske interesser i de to sager (OMPI-kendelsen, præmis 51), sagernes genstand og karakter, deres betydning efter fællesskabsretten eller deres sværhedsgrad (OMPI-kendelsen, præmis 52, 53, 55 og 58). Ganske mange af de retlige spørgsmål, som Retten har taget stilling til i præmisserne til Sison-dommen, er i øvrigt de samme som i Rettens dom af 12. december 2006, Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran mod Rådet (sag T-228/02, Sml. II, s. 4665), i OMPI-sagen. Imidlertid har sagsøgeren ikke kunnet drage fordel af den præcedens, som sidstnævnte dom udgjorde, idet den blev afsagt næsten seks måneder efter den mundtlige forhandling i denne sag.

35 Det forekommer derfor formålstjenligt, at den nævnte OMPI-sag tjener som referenceramme for fastsættelsen af de sagsomkostninger, der kan kræves erstattet i denne sag.

36 For så vidt angår den arbejdsbyrde, som de pågældende rådgivere har haft i forbindelse med sagen, fremgår det af den detaljerede opgørelse, der var vedlagt sagsøgerens skrivelse af 3. marts 2008 til Rådet, at det samlede antal arbejdstimer, der kræves honoreret med den samme timetakst på 150 EUR, beløber sig til 650 timer (553 timer vedrørende advokatydelser, hvortil kommer 97 timers konsultation af sagsøgerens filippinske advokater).

37 Selv om antallet af arbejdstimer forekommer veldokumenteret ud fra et regnskabsmæssigt synspunkt, skal Fællesskabets retsinstanser imidlertid først og fremmest tage hensyn til, om det antal timer, der samlet er medgået, kan anses for objektivt nødvendigt af hensyn til sagens behandling ved Retten, uanset hvor mange advokater arbejdet har været delt mellem (jf. OMPI-kendelsen, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).

38 Det bør herved erindres, at de nye juridiske problemstillinger, vigtigheden heraf og sagens økonomiske betydning berettiger, at sagsøgerens advokater har brugt betydelig tid på arbejdet (OMPI-kendelsen, præmis 60).

39 Under alle omstændigheder finder Retten i lyset af parternes forklaringer ikke, at en udgift på 97 000 EUR, svarende til de 650 timers advokatarbejde, der er gjort gældende, kan anses for objektivt nødvendig af hensyn til sagens behandling ved Retten.

40 For det første følger det af de ovenfor anførte betragtninger, at selv om tvisten har krævet en betydelig arbejdsindsats af sagsøgerens advokater, forekommer antallet af arbejdstimer, der kræves honoreret, umiddelbart særdeles højt i forhold til det antal timer, der blev skønnet rimeligt i OMPI-sagen.

41 I OMPI-kendelsen (præmis 70) fandt Retten med henblik på beregningen af de for sagens førelse objektivt set nødvendige salærer, at tvisten i relation til den skriftlige forhandling ud fra en objektiv betragtning havde krævet 150 timers arbejde af en erfaren advokat til en timetakst på 250 EUR og i relation til den mundtlige forhandling 40 timers arbejde af en tilsvarende advokat.

42 Endvidere bemærkes, at de 190 timers arbejde blev tillagt for hele sagens førelse, herunder vedrørende påstanden om annullation af den fælles holdning og påstanden

om erstatning, der begge blev afvist, hvilket er årsagen til, at Rådet kun blev dømt til at erstatte fire femtedele af sagsøgerens sagsomkostninger.

43 For det andet er de af sagsøgeren påberåbte forskelle mellem denne sag og OMPI-sagen ikke af en sådan karakter, at de kan føre til, at Retten foretager en væsentligt anderledes vurdering i denne sag.

44 Hvad for det første angår merarbejde som følge af sagen om foreløbige forholdsregler forekommer sagsøgerens skøn på 50 timer (svarende til yderligere salærer på i alt 7 500 EUR) at være for højt, idet der i vidt omfang er tale om gentagelse af anbringender i sagen om foreløbige forholdsregler og i hovedsagen, således som det er anført af Rådet og bekræftet ved en sammenligning af de respektive stævninger.

45 Hvad for det andet angår nødvendigheden af, at sagsøgeren rettede henvendelse til udenlandske advokater, i dette tilfælde filippinske, er det, som anført af Rådet, korrekt, at sagsøgeren i OMPI-sagen ligeledes var nødsaget til at rette henvendelse til engelske advokater for at få kendskab til den retssag i Det Forenede Kongerige, som OMPI var involveret i.

46 Hvad for det tredje angår det større antal intervenienter i denne sag og deres aktive deltagelse i sagen er det som understreget af Rådet ligeledes korrekt, dels at sagsøgeren alene besvarede indlæggene fra Nederlandene og Det Forenede Kongerige med de samme korte skriftlige bemærkninger indeholdende de samme anbringender, dels at sagsøgeren i sine bemærkninger blot tiltrådte indlægget til støtte for sine påstande fra Negotiating Panel og dettes medlemmer.

47 Hvad for det fjerde angår de kvantitative og kvalitative forskelle mellem de skriftlige indlæg afgivet af sagsøgeren i denne sag og af sagsøgeren i OMPI-sagen (jf. i denne henseende OMPI-kendelsen præmis 66), er det korrekt, at stævningen var mere fyldig i den foreliggende sag end i OMPI-sagen. Derimod har de øvrige skriftlige indlæg været af sammenlignelig længde og indhold, og de to sager har givet anledning til samme processuelle tiltag, både under den skriftlige og den mundtlige forhandling.

48 For det tredje forholder det sig, selv om det må indrømmes, at den timetakst på 150 EUR, som sagsøgeren begærer anvendt, forekommer meget rimelig i sammenligning med de takster på 200, 300 og 500 EUR, som sagsøgeren i OMPI-sagen begærede anvendt (OMPI-kendelsen, præmis 64), alligevel således, at denne betaling må anses for passende honorering af en kompetent og erfaren fagmand, der er i stand til at arbejde effektivt og hurtigt. Denne forskel i salærtakst bør dog tages med i betragtning ved vurderingen af det for sagens førelse nødvendige antal arbejdstimer.

49 Under henvisning til samtlige ovenfor anførte betragtninger finder Retten vedrørende beregningen af de af hensyn til behandlingen af hovedsagen og sagen om foreløbige forholdsregler nødvendigt afholdte salærer, at den skriftlige forhandling ud fra en objektiv betragtning har krævet 160 timers arbejde af en erfaren advokat. Under henvisning til den faktisk anvendte timetakst for advokatens salær på 150 EUR, som Retten finder passende, bør honoreringen herfor ansættes til 24 000 EUR (150 ganget med 160). I tillæg hertil finder Retten, at den mundtlige forhandling ud fra en objektiv betragtning har krævet 50 timers arbejde af en tilsvarende advokat, hvorfor honoreringen herfor kan ansættes til 7 500 EUR.

50 Til disse beløb skal føjes et beløb vedrørende diverse udgifter og udlæg, som Rådet gør gældende ikke bør overstige de 2 500 EUR, der blev tildelt ex aequo et bono af Retten i OMPI-sagen, men som i henhold til den detaljerede opgørelse, der var vedlagt sagsøgerens skrivelse af 3. marts 2008, beløb sig til 11 509,35 EUR.

51 I den henseende finder Retten, at samtlige udgifter til maskinskrivning, fotokopier, post, telefax og telefon bør godkendes som udgifter, der kan erstattes, idet de synes at være behørigt godtgjort ved den nævnte opgørelse og at være beregnet på en rimelig måde.

52 Derimod bør der foretages fradrag for udgifterne til ni rejser fra Bruxelles til Utrecht foretaget af sagsøgernes advokater for et beløb på 1 620 EUR, for sagsøgerens to rejser fra Utrecht til Luxembourg for et beløb på 760 EUR og for en rejse foretaget af sagsøgerens advokater fra Bruxelles til Luxembourg for et beløb på 218 EUR. Således kan i princippet hverken rejseudgifter afholdt af en advokat for personligt at mødes med sin klient på dennes bopæl (jf. i denne retning Domstolens kendelse af 15.3.1994, sag C-107/91 DEP, ENU mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 23), udgifter afholdt af sagsøgeren for at deltage i den mundtlige forhandling i Luxembourg, medmindre Retten har krævet hans tilstedeværelse, eller hvor denne er nødvendiggjort af omstændighederne (jf. i denne retning Domstolens kendelse af 17.9.1981, sag 24/79 DEP, Oberthür mod Kommissionen, Sml. s. 2229, præmis 2 og 3, og af 16.12.1999, sag C-137/92 DEP, Hüls mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 21 og 22, Rettens kendelse af 8.7.1998, forenede sager T-85/94 DEP og T-85/94 OP-DEP, Branco mod Kommissionen, Sml. II, s. 2667), eller udgifter afholdt af den ene parts advokat efter afslutningen af den mundtlige forhandling, navnlig udgifter afholdt med henblik på at være personligt til stede ved Rettens domsafsigelse i Luxembourg (jf. i denne retning Domstolens kendelse af 6.1.2004, sag C-104/89 DEP, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 1, præmis 48-50), anses for nødvendige for sagens førelse.

53 Herefter udgør det samlede beløb vedrørende diverse udgifter og udlæg, der kan kræves erstattet, 8 911,35 EUR.

54 Under henvisning til det ovenfor anførte findes det passende at fastsætte de sagsomkostninger, der kan kræves erstattet, til 41 000 EUR.

55 Da dette beløb tager højde for hele sagens forløb frem til afsigelsen af denne kendelse, bortfalder både spørgsmålet om særskilt fastsættelse af de udgifter, som parterne har afholdt i forbindelse med den foreliggende procedure (jf. i denne retning kendelsen i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, præmis 87), og spørgsmålet om betaling af morarenter (Domstolens kendelse i sagen ENU mod Kommissionen, præmis 26, og Domstolens kendelse af 6.11.1996, sag C-220/91 P-DEP, Preussag Stahl mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 11, samt Rettens kendelse af 10.2.2009, sag T-58/05 DEP, Centeno Mediavilla m.fl. mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 43).

56 Henset til udfaldet af denne sag skal det beløb, der kan kræves erstattet, ikke forhøjes med omkostninger vedrørende nærværende sag om fastsættelse af sagsomkostninger (jf. i denne retning kendelsen i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, præmis 88).

På grundlag af disse præmisser

bestemmer

RETTEN (Syvende Afdeling):

De samlede sagsomkostninger, som Rådet for Den Europæiske Union skal erstatte Jose Maria Sison, fastsættes til 41 000 EUR.

Således bestemt i Luxembourg den 2. juni 2009.

E. Coulon — N.J. Forwood

Justitssekretær — Afdelingsformand